

УДК 336.71.078.3

Фатюха Н.Г.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СИСТЕМА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В УКРАЇНІ

На сьогодні, в Україні залишається проблема формування цілісної системи фінансового моніторингу, що сприятиме соціально-економічному розвитку країни, реформуванню бюджетної системи та системи соціального забезпечення населення, забезпеченню належного рівня національної безпеки.

В Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» визначено, що фінансовий моніторинг – сукупність заходів, що вживаються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [1].

У практиці існує дві системи боротьби з легалізацією доходів злочинного походження: європейська та американська. Європейська – більш ліберальна, за якої банки не обов'язково повідомляють спеціальні органи про всі операції, суми за якими перевищують встановлену межу. Вони інформують їх лише про ті операції, які видались їм підозрілими. Американська система значно жорсткіша. В США банки зобов'язані повідомляти фінансову розвідку про всі операції, які перевищують суму в 10 тисяч доларів США [2, с. 70].

Вітчизняна система фінансового моніторингу має змішаний тип, але функціонує з використанням правил американської моделі. Це зумовлено тим, що з самого початку вимоги ФАТФ до України через високий рівень «відмивання брудних грошей» були жорсткішими, аніж до інших держав, і виконати їх було можливо лише в умовах американської моделі. Це дало позитивний результат, оскільки наша держава у відносно короткий термін була виключена з «чорного» списку ФАТФ і на сьогодні діяльність її системи фінансового

моніторингу отримала позитивну оцінку з боку цієї міжнародної наглядової організації [3, с. 14].

Українська система фінансового моніторингу, на відміну від своїх зарубіжних аналогів, наділена значно більшими повноваженнями – вона не лише отримує інформацію, а й сама проводить фінансові розслідування. Тому її діяльність, будучи спрямованою на захист державних інтересів, має забезпечити нормальну ділову атмосферу в економіці, не перешкоджаючи при цьому бізнесу функціонувати в законному режимі, а також має забезпечити збереження конфіденційності фінансової інформації, значними обсягами якої вона володіє [4, с. 5].

В Україні система фінансового моніторингу охоплює фактично всіх надавачів фінансових послуг та передбачає тісну взаємодію різних міністерств та відомств. Кожна з цих установ відіграє специфічну, визначену законодавством роль у єдиній системі протидії [5].

Система фінансового моніторингу визначається як сукупність методів аналізу, контролю та прогнозування, спрямованих на досягнення фінансової стабільності як окремого суб'єкта, так і фінансово-кредитної сфери країни загалом [6]. Система фінансового моніторингу складається з первинного та державного рівнів [1]. Держава як суб'єкт публічного права здійснює моніторингову діяльність через спеціально уповноважених суб'єктів та органи.

Прийняття Базового Закону сприяло покращенню системи фінансового моніторингу відповідно до вимог міжнародних організацій. Проте необхідно вирішити ще низку питань: налагодити більш тісну співпрацю між правоохоронними органами та суб'єктами фінансового моніторингу з метою запобігання та протидії вчиненню нових злочинів; на законодавчому рівні слід чітко вказати операції, інформація про які повинна бути відкритою та прозорою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 6 грудня 2019 року № 361–ІХ. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

2. Буткевич С.А. Досвід США щодо запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / С.А. Буткевич // Учен. зап. Таврич. нац. ун-та ім. В. И. Вернадского (Сер. «Юрид. Науки»). Т. 21 (60). – 2008. – № 1. – С. 68–74.

3. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): [монографія] / О.І. Барановський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.

4. Москаленко Н.В. Фінансовий моніторинг як інструмент економічної безпеки / Н.В. Москаленко // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2009. – №1. – С. 1-7.

5. Балануца О. О. Особливості формування системи фінансового моніторингу в Україні // Інвестиції: практика та досвід – 2011. – № 6. Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/10.pdf.

6. Фінансовий моніторинг. Режим доступу: <https://www.wiki-uk-ua.nina.az/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B3.html>.